

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПORA ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені І. І. МЕЧНИКОВА.

РІК ВИДАННЯ XXXIX № 5 (1141) 8 ЛЮТОГО 1974 р. Ціна 2 коп.

Вісті з факультетів

Так. Зараз у студентів занадто напружена пора — екзаменаційна сесія. Скрізь і всюди тільки й мови — сесія, сесія, сесія...

ФАКУЛЬТЕТ РГФ

Іде своєю чергою зимова сесія й на факультеті РГФ. Як і на інших, тут також є успіхи й невдачі, та більше успіхів.

На перших курсах всіх чотирьох відділень склали іспит з головного предмету — мови. Лише на «добре» та «відмінно» склали екзамен Світлана Швець, Світлана Зеркалій (1-а група), Катря Іголкина, Оксана Еремонок, Сергій Смоленський, Люда

Фіногіна (2-а група), Люба Лелеха, Ольга Жовтобрюх і Ольга Жовтух (3-я група), Олена Нікуліна, Нектар Григорян (4-а група).

Тільки на «відмінно» склали мову студенти першого курсу німецького відділення. Гарними знаннями мови порадували Олександр Василік, Валя Крива, Наташа Мифадовська, Іра Мельцова (1-а група), Олександр Бондаренко, Людмила Козловська, Микола Нікіфоров, Наташа Ні-

кітіна (II група). На «відмінно» склали також основну мову і студенти французького відділення — Наташа Поліщук, Анатолій Собакар, Валентина Тарченко (I група), Олена Тюріца, Володимир Чеботар, Наташа Яшина (II група).

Непогані справи й на іспанському відділенні. Заслуховувалися викладачі відповідями Світлани Куш, Олени Хитрої, Аеліти Воехевич.

Порадували успіхами й старшокурсники. Склали іспит з основної мови другокурсники.

Добрі оцінки отримали другокурсники Тетяна Сазикіна, Олек-

сандр Назаренко (1-а група), Олена Будза, Марина Вуліхман, Людмила Макаренко, Наташа Поліщук (2-а група), Оксана Наконечна, Лариса Морозова, Світлана Соборова (3-я група), Людмила Григорюк, Тетяна Гаврилєць (4-а група), — студенти англійського відділення. Склали іспит з основної мови та латині другокурсники німецького відділення. Добрі та відмінні оцінки з'явилися у залікових книжках студентів Геннадія Жигуліна, Валентини Злиденної, Люби Шулятецької, Світлани Малюжонок.

ГРАФІК РОЗПОВІДАЄ

Слід сказати, що академічний сектор комсомольського бюро історичного факультету працює добре. Про це свідчить акуратне ведення графіка складання заліків та іспитів. Не треба було йти до деканату, перегортати відомості, витратити час. Тут все, як на долоні. При такій гласності не сильно захочеш отримувати «задовільно», а тим паче — «незадовільно». Тому то й рясніють клітинки відмінними і добрими оцінками. Залікова сесія на всіх курсах пройшла успішно. По іспиту склало три курси — перший, третій, четвертий, п'ятий курс закінчив складання.

Першокурсники склали перший іспит з історії первісного суспільства. Хоч у них це й перша у житті сесія, але вони не розгубилися. Дуже багато «відмінно» та «добре». Тільки проти двох прізвищ пуста графа. Взагалі, треба зробити уточнення, у графіку немає незадовільних оцінок, є тільки пусті графи.

Требокурсники історичний матеріалізм склали прямо таки блискуче. У них тільки один студент одержав «задовільно». Склали всі і політекономію на четвертому курсі, але тут десять осіб (з 44 по списку) отримали «задовільно».

Старт у істориків гарний. Треба сподіватися, що й у цю сесію вони втримають звання кращого факультету по успішності.

Наказом ректора

оголошена подяка з врученням почесних грамот студентам юридичного факультету А. Фалєнко, Ю. Немченку, Н. Якименку, Л. Антонову, В. Кулацькій, З. Чирві, М. Косьміну, В. Смирнову, С. Савельєвій, Т. Новохатській, І. Ануфрієву, М. Гладенку, Г. Волосатому за активну участь у пропаганді правових знань серед населення міста та області; ...за досягнуті успіхи капітану футбольної команди юрфаку М. Муцу, її членом В. А р х и п о в у, Н. Оробей, Ю. Яковлеву, Пахомову, Л. Антонову, А. Муняченку, А. Котляр, Соколенку, А. Яценку, М. Хомутенку, В. Смирнову оголошено подяку та нагороджено почесними грамотами; ...студентів механіко-математичного факультету В. Шацмана (II курс) та Л. Медведєву (III курс) за відмінні успіхи в навчанні та велику виховну роботу в школі юного математика преміювати місячною стипендією в розмірі 40 карбованців.

Про ентузіастів правової пропаганди — на 3 стор.

В союзі незламним

ЩИРЕ СЕРЦЕ ГРУЗІЇ

Про нього дуже влучно сказав у своєму виступі-привітанні декан філологічного факультету професор І. М. Дузь. Так, щире сонце братерства, єдності двох народів зіграло серця побратимів, що зібралися минулої п'ятниці в актовому залі університету на вечір дружби. Це ж сонце зігрівало завжди представників українського та грузинського народів у години найвідповідальніших випробувань і великого щастя перемоги.

Вечір дружби став справжнім святом, яскравим свідомством непорушної єдності народів Радянського Союзу. Знов і знов пригадувались сторінки історії, які розповідають про давні дружні стосунки, пригадувалися події, які стали вирішальними для долі всіх народів країни — Великої Жовтневої соціалістичної революції, громадянської і Великої Вітчизняної воєн.

Дружба і інтернаціоналізм, як відзначив І. М. Дузь, мають конкретні виявлення у конкретних фактах. Пліч-о-пліч боролися з царатом країч з кращих двох народів за щасливе сьогодення, пройшли через тюрми, суворі випробування, щоб завойувати на-

родам волю. Всі народи країни стали на захист Батьківщини у 1941-му.

За форсування Дніпра у Велику Вітчизняну 12 представників грузинського народу одержали звання Героїв Радянського Союзу, а українці стояли на смерть, захищаючи Кавказ.

Така вже людська пам'ять. У хвилини найвищого щастя вона нагадує, якою ціною завойоване воно. І люди схиляють голови перед пам'яттю тих, хто своєю кров'ю, своїм життям відстоювали завоювання революції, складають довічну шану загиблим на полях битв, хто не прийшов на свято Перемоги, на сьогоденне свято дружби народів.

З великим піднесенням і увагою слухали присутні виступ керівника делегації побратимів професора О. А. Баканідзе. Він особливо підкреслив, що Одеса і її університет завжди були центром тяжіння грузинської молоді, наш вуз мав вирішальне значення для розвитку грузинської науки. Сталося так тому, що Одеса і одесити завжди проявляли любов до сусіднього народу, давали змогу здобувати ви-

щу освіту. Одеський хімік В. Петріашвілі був першим ректором грузиним у царській Росії, П. Мелікашвілі став першим ректором першого університету Грузії — Тбіліського. Обидва — вихованці Одеського університету. І зараз основу великої вченої ради ТДУ складають вихованці ОДУ.

Особливо розвинулися і зміцніли зв'язки між двома вузами за радянський час. Широке співробітництво у всіх галузях знаменує собою продовження доброї традиції у відносинах між народами. Дружби немає і не буде меж. Наше побратимство є закономірним слідством дружби.

Багато зроблено для розвитку дружніх відносин між університетами за останній час. В цьому заслуга керівництва вузу. От чому ректорат ТДУ прийняв рішення нагородити ректора Одеського держуніверситету, члена кореспондента АН УРСР, професора О. В. Богатського медаллю імені академіка Джавахішвілі.

Професор О. А. Баканідзе зачитав наказ ректора Тбіліського університету і вручив нагороду. О. В. Богатський, приймаючи на-

На вечорі дружби Одеського й Тбіліського держуніверситетів. Подарунок дорогим гостям вручає декан філфаку професор І. М. Дузь (знімок зліва). Медаль ім. академіка Джавахішвілі ректорові Одеського університету професору О. В. Богатському вручає голова делегації університету столиці Грузії, професор О. А. Баканідзе.
Фото О. ЛЕВІТА.

Наші друзі ознайомилися з університетом, містом, відвідали визначні місця, виступали перед трудівниками. А головне — встановлено і зміцнено контакти між студентами, співробітниками, ми краще узнали один одного, стали ще ближчими. Як кажуть, виграла дружба між університетами-побратимами.

5 лютого наші грузинські друзі поїхали додому. Прощаючись, ми їм говорили: «До побачення!».

Так, до скорого побачення.

Колгосп імені Карла Лібкнехта. Палац культури заповнили колгоспники, жителі села Чорноморка. Сюди, до трударів полів приїхали гості — самодіяльні артисти Тбіліського держуніверситету.

Глядачі, затамувавши подих, слухають мелодії сонячної Грузії, гаряче аплодують хору, ансамблям, солістам - танцюристам

і співакам. Між артистами і залом встановлюється та атмосфера розуміння і довіри, яка є найкращою нагородою кожному, хто виступає зі сцени, викликаючи подвійний ентузіазм, невимушеність, легкість.

Грузинські студенти мовою мистецтва яскраво розповіли про свій народ.

Як кращих друзів приймали

представників братнього народу колгоспники. Голова колгоспу і. м. К. Лібкнехта Герой Соціалістичної Праці, заслужений агроном УРСР Б. Б. Гаврилкевич розповів про успіхи господарства, про досягнення на ланах і фермах, ознайомив гостей із виноградниками, школою, спортивним комплексом. Він привітав посланців сонячної Грузії, побажав їм успіхів у навчанні й труді.

Керівник делегації гостей, декан філфаку ТДУ, заслужений працівник культури УРСР, професор О. А. Баканідзе подякував за щирий прийом.

Зустріч з трудівниками села стала свідомством непорушної єдності народів - братів, спільності цілей і завдань всього радянського народу.

Виступає вокально - інструментальний ансамбль наших друзів.

ЦЬОГО дня на механіко - математичному факультеті було людно. Коридори заповнені студентами. Очевидно, на цьому факультеті майже щодня так буває в час сесії, бо за кількістю студентів він чи не найбільший в університеті. Кожен курс поділений на декілька груп, які складають іспити кожна окремо, значить, іспит в одного тільки курсу тягнеться декілька днів.

Глянувши на розклад, зупиняємось на заповненій графі. В ній — номер аудиторії, прізвище викладача та дві букви «т. в.». Звичайно, ті дві букви мало про що говорять. Уточняємо у студентів. Відповідь: «тервер», що в розшифрованні значило «теорія вірогідності». Саме іспит з цієї дисципліни складали того дня студенти групи відділення класичної математики третього курсу викладачеві В. Андрієнку.

В аудиторії — спокійна, ділова обстановка. Зовсім же інше там, за дверима. Студенти стоять групами, поодиночки. Зовнішньо — дехто спокійний, але більшість — схвилюваних. Хто з

конспектом в руках, а хто так бесідує з товаришем чи розміреним кроком ходить вздовж коридора. Чомусь уявлялось, що зустріну тут тищу і суворих та зосереджених студентів. Але... Студенти як студенти.

Метод приймання іспиту теж нічим не відрізняється від інших факультетів: студент бере білет, готується, відповідає. Як і вєодиди, — ділова розмова розу-

смілливих і працездатних.

На питання, як студенти підготовлені до іспиту, викладач відповів:

— Підготовка різна. Але треба відзначити, що у студентів-прикладників результати кращі, ніж у тих, хто навчається на відділенні класичної математики. У групі обчислювачів багато відмінних та добрих оцінок, хоча зустрічаються й незадовільні.

НАУКА ЛЮБИТЬ СУМЛІННИХ

мючих один одного людей. Хто складає швидко, а кому доводиться подумати, відповісти на додаткове запитання, а кому й прийти іншим разом.

Як знаємо, механіко - математичний факультет не може похвалитися високим процентом успішності. Та це й зрозуміло, бо на цьому факультеті залишається тільки той, хто любить математику і труд. Математика не терпить байдужих. Вона любить

Ось приклад. Результати іспиту, який щойно склали студенти цієї групи, такі: з 16 осіб 11 мають «відмінно», два студенти одержали «добре» і двоє відмовились відповісти, що, можна сказати, рівнозначно незадовільним відповідям.

У день, коли йшла розмова з викладачем, з чотирьох студентів, які вже склали іспит, один одержав відмінну оцінку і троє — «добре». Викладач зазначив: тут

будуть результати гірші, бо більший обсяг матеріалу та й контингент студентів слабший. А курс теорії вірогідності складний. Його складність в тому, що тут треба виробити інший метод мислення. А це незвично й важко. Не всім зразу це дається.

До іспиту передувала певна робота. Студенти писали контрольні, складали під час атестацій теорію і рішали задачі. І практично вже тоді було ясно, хто як підготовлений, хоча, звичайно, й тут є певні корективи.

...Одні студенти заходили в аудиторію, інші — виходили. Останні вносили в своїх залікових книжках оцінку своїх знань, набутих протягом семестру. Звичайно, третьокурсникам мехмату, як і третьокурсникам інших факультетів, нелегко. Студенти вважають третій курс найважчим. Але цей важкий рубіж вони повинні подолати, бо ж вступили на факультет з великим бажанням пізнати всю складність науки - математики.

Л. ШВИДЧЕНКО.

ВЕЧІРНИКИ

Щойно закінчилася зимова сесія у вечірників філологічного. Яких тільки труднощів не зазнають вони, обираючи важкий вид навчання: працювати і вчитися без відриву від виробництва. Якщо зараз студентам стаціонару нелегко, то вечірникам — вдвічі. І от запала думка поцікавитися, чим сьогодні живе вечірник, як йому працюється у сесію. Вийшло кілька окремих розповідей про долі, об'єднані прагненням до знань, працюватистію й наполегливістю. Можна почати з

МРІЇ ПРО ШКОЛУ

Так, ще з шкільної лави мріяв стати педагогом - літератором Михайло Перегінчук, нині студент V курсу університету. Та так склалося, що після закінчення десятирічки пішов служити до лав Радянської Армії. Але й там не залишала мрія Михайла. Кожну вільну хвилину використовував для розбору речення і читання творів, таким чином готуючи себе у вуз. Демобілізувавшись, він вступає на підготовчі курси і працює на заводі.

Зріднився з робітничим колективом, відчув силу і міць знання, призивайвся і до того, що після роботи йдеш на заняття, а головне відчував потребу в освіті. І ось здійснення мрії — вступив до вузу.

— Та наче й роки не ті, — думав Михайло (обираючи вид навчання) про стаціонар, а от вечірне — мені підходить. Відчував, що буде нелегко, та знайшов сили.

А працювати і вчитися було

нелегко, говорить Михайло, особливо, коли працював на заводі. Великий розрив між теорією і практикою, згадує Михайло Васильович (так тепер його називають вихованці) був у перші чотири роки навчання. Зараз же він працює викладачем у школі робітничої молоді № 8. Та й на заводі було ускладнення з відпуском, а також з розвитком мови.

Літератору треба розвивати мову на практиці. А практика є. На уроки мови й літератури приходять чимало робітничої молоді, майже одностайно Михайла, і треба ж викласти матеріал так, як тоби викладають у вузі, або ще й краще. А в цьому багато допомагають викладачі університету, вказуючи на методику викладання і літературу, на яку слід посилатися.

Педколектив школи ставиться хорошо, адміністрація надає вчасно відпустку на сесію.

— Буває нелегко. Кожний вихідний використовуєш для підго-

товки, бо ж на філологічному доводиться чимало прочитувати. Майбутнє — не здобувається без труднощів. Любов до мови й літератури, любов до дітей і пізнання світу перемагає.

І справді, студенти - вечірники, це люди, які повністю присвятили себе навчанню. Боне в кожного вистачить зусилля, терпіння після восьмигодинного робочого дня бігти на заняття, інколи не відчувши, який смак має вечірня

СКЛЯНКА КАВИ З БУТЕРБРОДОМ

Віра Климентьєва, ще дівчиною; одразу ж після десятирічки, прийшла в школу.

— Не знаю, де й взялося стільки сміливості, — всміхаючись, говорить Віра. (То був перший крок до навчання у вузі. Адже потім вона вступила на філологічний). — Зараз, будучи студенткою V курсу, не відважилася б без вищої освіти піти в школу.

Але все позаду. Зараз вона працює в школі № 9. Веде 2-й клас. Віра — прекрасний вихователь і гарна студентка. Лише добрі оцінки у її заліковій книжці. А за головне в неї — навчання.

Весела, життєрадісна, живе на планеті, здобуває освіту, всміхається і любить, дає поради і вчить. Щойно вибігла з аудиторії з розчервонілим подиличчям і посмішкою на вус-

тах; значить, склала, підказує мей-ві - комсомольців міста, про цікавий світ казок, знаходила й час для відвідання нової кінострічки чи для мандрівки по місту, захоплювала читанням книги. Тематичні вечори, збори піонерських загонів — скільки їх на рахунок Світлани! Та ось останній рік у стінах школи. Як завжди, всі метушаться, вагаються у своєму виборі професії. Та Світлана не вагалась, бо добре знала, що її місце — в школі. Отож і вступила до університету на філологічний. Мелодійність і краса мови давно полонили її серце.

А вдома, у затишній приватній кімнаті на Віру чекала сім'я. На столі, на білосніжній скатертині парувала склянка кави і поруч роздавався пахощами домашній пірід.

Старшим товаришем, першим помічником повинен бути вчитель. Багатох дівчат і юнаків захоплює ця нелегка, але почесна професія —

ПРОФЕСІЯ ВЧИТЕЛЯ

Назустріч мені йшла чорнява з симпатичними карими очима дівчина. Вона посміхалась — ми вже були знайомі — і, привітавшись, як завжди, зав'язалася розмова. Це — Світлана Луценко, студентка IV українського.

Горда, з ніжним дівочим голосом, вона придбала чималий досвід виховатільської роботи ще в школі. Починаючи з сьомого класу, Світланка була загоновою вожакою у жовтенят, а згодом, ставши комсомолкою, і в піонерів. Любила вона після занять в школі залишатися з маленькими жовтенятами, бо зміла захопити їх не тільки своєю організаторською вдачею, але й здібністю розповідати про геро-

На французькому відділенні склали іспит з основної мови другокурсники, з психології — третьокурсники, з політекономії та теорії фонетики — четвертокурсники, з англійської та французької мов — п'ятикурсники. Добре відповідали на іспиті Людмила Колмакова, Ірина Кравченко, Наташа Гладуш, Тетяна Кузіна, Сергій Нирша (II курс); Наташа Антропова, Валентина Верещетина, Світлана Бабій (III курс); Катя Билич, Ірина Задніпровська, Наташа Захарова (IV курс); Каршинева, Левандовська, Кулик, Тютюник (V курс).

Добре складають іспити на іспанському відділенні. Вже складені іспити з іспанської та латинської мов у другокурсників, з психології — у третьокурсників, країнознавства та іспанської мови — у четвертокурсників, двох мов — у п'ятикурсників.

Гарні знання з цих дисциплін виявили Тетяна Гращенко, Світлана Густова, Ніна Григоренко (II курс), Вячеслав Міньков, Галина Римар, Наташа Жданова (III курс), Тамара Солоненко, Олександр Зайрний (IV курс), Малеева, Дем'янова, Воробйова (V курс).

Також добрі справи й на англійському відділенні. Вже складені екзамени з істмагу, політекономії, країнознавства, англійської та французької мов. Хороші оцінки мають Сергій Баранкевич, Олександра Дрогїна, Наташа Костюк, Алла Семенова, Оля Григор'єва, Людмила Коцюбинська, Віктор Орел (III курс); Галина Волкова, Тетяна Ерьомєнко, Людмила Брежко, Сергій Костарєв, Ірина Жаборова, Світлана Галкіна, Сергій Чикалов (IV курс), Ромянова, Родоцька, Сокольська (V курс).

Непогано складають сесію й на німецькому відділенні. Іспити з психології й латини, німецької мови склали третьокурсники й п'ятикурсники. Завершилася сесія у четвертокурсників, які склали чотири предмети. Відмінні оцінки мають Люба Кавун (III курс), Людмила Мельникова, Олена Петровцева, склали на добре та відмінно четвертокурсники Тетяна Топорова, Галина Шибко, гарно відповідали п'ятикурсники Сопилко, Власова.

Л. РЯБУХА.

БІОЛОГІЧНИЙ

Успішно розпочали сесію студенти біологічного факультету. Екзамени йдуть майже на всіх курсах.

Третьюкурсники вже склали два іспити. І результати, треба відмітити, гарні. Історичний матеріалізм склали лише на «п'ять» і «чотири». Добре підготовленими були Олег Куцький,

Наташа Чорненька, Маріан Слочночак (ЧССР), Соднобожирин Лхагварен (МНР) та багато ін.

Порадували своїми знаннями з атеїзму Олена Махоніна, Тамара Беляєва, Алла Богуславська. Лише на «добре» та «відмінно» склали спецкурс четвертокурсники.

Скоро звітватимуть першокурсники й другокурсники.

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ

Добре складають екзамени й студенти геолого-географічного факультету.

Нещодавно склали іспит з вищої математики першокурсники. Є радощі, рідко трапляються й прикрощі.

У залікових книжках третьокурсників з'явилися відмітки про складання політекономії й гідрології.

Позаду іспит з динаміки підземних вод у четверокурсників.

Успіхи, радощі, підготовка, мабуть, найуживаніші терміни слів під час сесії.

В дружніх університетах

НОВІ ФУРКАЦІЇ

Факультет російської мови й літератури Самаркандського університету створений у 1963 р. На ньому готують спеціалістів широкого профілю — вчителів з мови та літератури для шкіл, технікумів й вузів.

За останні роки введені нові спеціалізації. З наказу Міністерства вищої й середньої спеціальної освіти УзРСР в 1968 році відкрито спеціальне відділення для підготовки вчителів російської мови та літератури із осіб місцевих національностей.

В світлі Постанови ЦК КПРС «Про літературно-художню критику» особлива увага приділяється роботі журналістських груп, що створені для студентів, які цікавляться журналістикою, і нештатних кореспондентів газет.

Враховуючи потреби народного господарства Узбецької РСР у зв'язку із зростаючими політичними, науковими, культурними зв'язками із країнами соціалізму, факультет з 1971 року почав підготовку у вигляді фуркації з слов'янських мов. Метою даної фуркації є підготовка із осіб місцевої національності перекладачів з чеської, польської, болгарської, сербо-хорватської, словацької, македонської і словенської мов на узбецьку мову. Зараз працюють три такі групи; в новому навчальному році буде організована ще одна — болгарська група.

В. Г. ЛАРЦЕВ,
декан факультету російської філології.
(Із газети «Самаркандський університет»).

ПІДГОТОВКА ІНЖЕНЕРІВ-ГІДРОГЕОЛОГІВ

Вченими підраховано, що водні ресурси планети можуть забезпечити населення, промисловість і сільське господарство до 2000 року. Тому перед гідрологами стоїть проблема дослідження джерел водопостачання у перспективі розвитку народного господарства. У вирішенні цього завдання візьмуть участь інженери-гідролози, підготовку яких розпочав геологічний факультет ВДУ з 1 вересня 1973 р. З цього часу в університеті буде розвиватися новий для нас напрямок геологічних знань.

(Із газети «Воронежський університет»).

А у геологів третього курсу йде екзамен з політекономії. Гарні знання виявив з предмету студент Федя Семенів. Екзамінатори доцент Л. А. Левченко та асистент О. К. Яковлев задоволені відповіддю.

Фото О. ЛЕВИТА.

НЕВТОМНІ ПРОПАГАНДИСТИ

Правова пропаганда. Значення її у справі зміцнення правопорядку, в системі заходів по попередженню правопорушень — надзвичайно велике. І тому по праву вважають комсомольці юридичного факультету роботу в цьому напрямку — одним із своїх важливих обов'язків. І особливу увагу шефський сектор юрфаку приділяє правовій пропаганді серед неповнолітніх, серед школярів.

— Пройшло вже понад три місяці з того часу, як почали працювати наші лектори, — розповідає член комсомольського бюро юрфаку, відповідальна за правову пропаганду Антоніна Фадеевко. — Результати? Непогані. Четверокурсники прочитали 21 лекцію для студентів політехнічного інституту, понад 40 лекцій та бесід було проведено в школах №№ 50, 101, 105, 109, 119, 3, 37, 36, 16...

Тоня розповідає про те, як готуються до лекцій, як виступають і переді мною мовби виростає галерея штрихів — портретів старшокурсників юрфаку — невтомних пропагандистів права...

... Юрій Немченко. З тих, про кого говорять «душа колекти-

ву». А яка глибока ерудиція! І ще така риза: підійдеш — «Юро, потрібно лекцію прочитати», — і він ніколи не відмовиться. А бесіди ж як цікаво проводить! В тих школах, де Юра виступає, його завжди просять: «Приходьте ще...».

...Зоя Чирва. Читає в школах лекції на теми: «Конституція — основний закон Радянської держави», «Права і обов'язки громадян». Аудиторія, перед якою вона виступає, — різноманітна за віком — шості-десяті класи. Важкувато? А втім, Зоя вміє знайти «контакт» з ними. Самий непосидючий народ — це шестикурсники. Ім про все хочеться довідатись. Запитання спіляться градом. І Зоя старається ім все пояснити дохідливо й зрозуміло. І як свідчення того, що їй це чудово вдається, — відгук на одну з багатьох лекцій: «Лекція викликала добре враження. Учні з цікавістю прослухали її...» І після цього неодмінно з'являються нові заявки на нові лекції...

...Валерій Смирнов. Жартома його кличуть «універсалом» — бо читає лекції самої різноманітної тематики. Напередодні Дня Конституції прийшли на юрфак учні

122-ї школи і запросили прийти до них на збір старшокласників і розповісти про наш Основний закон, історію його прийняття. Пішов Валерій... Успіх — великий. А потім були лекції в шостому та восьмому класах 101-ї школи...

...Мирослава Курочка і Наташа Якименко читають лекції на тему: «Поняття про худіганство і відповідальність за нього». Вони прочитали вже декілька лекцій для студентів політехнічного інституту, зараз виступають перед школярами...

Наташа частий гість в 37-й школі. І це не дивно: вона сама закінчила цю школу. ...Тема лекції, що читає Тетяна Новохатська — «Відповідальність пішоходів за порушення правил вуличного руху». Про актуальність й необхідність такої розмови для школярів і говорити не доводиться. Тим більше, що в лекції наводяться замітки по нашому місту, приклади дорожніх випадків, винуватцями яких є школярі.

Цікавість викликають у школярів лекції Валентини Хоменко «Наука в боротьбі зі злочинністю», Лариси Журавель «Про

шлюб та сім'ю в соціалістичному суспільстві». Успішно читають лекції, проводять бесіди. В. Барташ, О. Манілко, В. Тофан, Г. Керзун, С. Савельєва і Ануфрієв та інші.

Тоня продовжує: «Географія» читання лекцій на правові теми зараз розширилася. І все це завдяки Миколі Косьміну: він домовився про читання лекцій в 19-й школі. А це ж аж на 1 Заставі. Майже година потрібна, щоб добратися туди. І, незважаючи на всю свою зайнятість (все ж такі IV курс), наші студенти знаходять час, щоб приїхати туди. Протягом двох годин школярі не відпускали від себе Миколу Гладенка і Михайла Колісниченка, які першими читали там лекції. Зараз налагоджуємо також зв'язки з нашою підшефною школою в селі Велика Долина. На канікули і там читатимемо лекції...

Велику справу роблять студенти — юристи, використовуючи правову пропаганду для попередження правопорушень серед школярів. І все це — один лише елемент тих великих і благородних справ, одні з багатьох засобів, що мають перетворити наше місто-герой в місто зразкової культури, в місто зразкової правопорядку.

Б. ПЕРЕЖНЯК.

ТРИ НОВОУТВОРЕННЯ

Протягом третього року п'ятирічки на сторінках наших газет ми зареєстрували появу 148 нових слів. Історію декількох із них ми й хочемо розповісти студентам.

З давніх-давен люди поздоровляли один одного з Новим роком, бажали, щоб на їх нивах у наступному році родилися жито, пшениця і всяка пашниця. Зверніть увагу — бажали, щоб передусім родилися жито й пшениця. І це бажання було одним із найкращих, бо жито й пшениця — це ті зернові культури, які і в далекому минулому, і тепер були і є одним з основних видів харчування людини. Вирощування цих зернових культур і в наші дні приділяють, мабуть, чи не найбільшу увагу. Учені-селекціонери вже давно мріяли вивести таку зернову рослину, в якій би були сполучені найкращі пожив-

ні властивості жита й пшениці. І в третьому році п'ятирічки така гібридна зернова рослина була виведена. У 1974 р. на полях тільки Одещини будуть засіяні перші сотні гектарів цієї високоврожайної зернової культури. Ця нова зернова рослина названа і новим словом — **тритикале**, яке незабаром стане широко відомим і загальноживимим.

Як же це нове слово утворилося? Слово **тритикале**, як і нова зернова рослина, за своєю структурою є гібридне. Воно утворене з елементів двох латинських слів: трітікум — пшениця; секале — жито. Від латинської назви пшениці взято перші два складі — тріті, а від назви жита — останні два складі, — кале, а по-нашому — **тритикале**.

У серпні 1973 р. на сторінках газети «Правда» в одній статті

ми прочитали таку фразу: «Начинається етап «роботизації» підприємств». Нове слово **роботизація** в цій статті було вжите в такому значенні: «виконання на підприємстві різних виробничих процесів за завданням людини «розумними машинами».

Слово **роботизація** генетично зв'язане із словом «робота», яке виникло ще в рабовласницьку епоху і вживалося в значенні «тяжка, підневільна, примусова праця». У результаті соціальних змін та в зв'язку з розвитком науки й техніки людина все в більшій мірі звільнялася від підневільної тяжкої праці. І слово **робота** поступово наповнювалося новим значенням. У нашій країні, де нема експлуатації людини людиною, де широко використовуються технічні засоби, машини, щоб полегшити працю людини й найповніше задовольнити

СЛОВО ПРО СЛОВО.

потреби суспільства, робота стала справою честі й сумління кожної людини.

Після Жовтня чеський письменник Карел Чапек в одній із своїх п'єс назвав «розумну машину», яка могла замінити робітника чи полегшити його працю, новим словом — **робот**. Від слова **робот** шляхом суфіксації в наші вже дні й утворився неологізм **роботизація**.

У жовтні 1973 р. на сторінках нашої преси з'явилося нове слово — **лототрон**, утворене із двох слів — **лото** і **трон**, які почали вживатися в російській та українській мовах ще у XVIII ст.

У романо-германських мовах слово **лото** могло вживатися в таких значеннях: 1) жеребок; 2) посудина з жеребками; 3) гра, під час якої учасники її за жеребками — номерами, визнятим з посудини, накривають відповідні цифри на картках. Виграє той, хто перший закряє

п'ять цифр в одному рядку на картці.

У грецькій мові слово трон могло вживатися в таких значеннях: 1) стілець; 2) стільці, на яких сидить господар і почесні гості; 3) царський престол.

Поява складного слова **лототрон** зв'язана з популярною грою «спортлото». Протягом декількох років під час тиража щасливі жеребки — номери витягали довірені особи. З жовтня 1973 р. 49 кульок-номерів (жеребок) почали вкладати в прозорий барабан (посудину), механічно їх перемішували, і шість із них, щасливих, виграшних, попадали й осідали на спеціальній підставці (на троні). Звідси і назва барабана, в якому є місце для сидіння тільки щасливим жеребкам — **лототрон**.

А. МОСКАЛЕНКО,
доцент.

ТВОРЧИСТЬ

ІМ'Я Василя Олександровича Сухомлинського відоме не тільки в нашій країні, а й далеко за її межами. Заслужений вчитель Української РСР, член-кореспондент Академії педагогічних наук СРСР, Герой Соціалістичної Праці, він до кінця своїх днів займав скромну посаду — був директором Павлиської середньої школи на Кіровоградщині. І це було не примхою В. О. Сухомлинського, не намаганням видаватися оригінальним, ні. Просто він працював за покликом серця, а серце своє віддав дітям.

Учитель продовжує себе в своїх учнях, і тому не вмер В. О. Сухомлинський, він лише припинив свою діяльність. Він живий у пам'яті своїх учнів, у їхніх справах.

Не так давно читачі познайомилися з двома художніми біографічними творами про вчителя Сухомлинського*. Нелегким був його шлях до завоювання дитячих сердець. Та тим-то й красиве життя вченого-педагога, що воно складне, що воно — пошук. І відрадно, що повість І. Цюпи про директора Павлиської середньої школи стала 23-ю книжкою серії «Життя славетних». Зазначимо, що 1971 року повість під назвою «Добrotворець» виходила в серії «Романи й повісті» видавництва «Дніпро». Для серії «Життя славетних» автор значно розширив твір, доповнив новими біографічними матеріалами.

Перед авторами обох повістей стояло нелегке й відповідальне завдання — відтворити характер видатного педагога. Для Б. Тартаковського завдання це в певній мірі полегшувалося тим, що з В. О. Сухомлинським його зв'язувала творча дружба. Чимало годин письменник і вчитель провели в розмовах, які записувалися на магнітні стрічки. Автор повісті бачив свого героя серед дітей, вчителів, батьків, в

колі сім'ї. Не стало Василя Олександровича, але живуть ті, з ким він працював, живуть його рідні. З одного боку це давало можливість авторам обох творів глибше зрозуміти психологію героя через його взаємини з іншими людьми; з другого — це було завдання письменників ще більш відповідальним. Домисел, без якого не обійтись авторіві художнього біографічного твору, має бути оснований на достовірних фактах з життя героя. Іншими словами, він повинен впливати з психологічного аналізу фактів. Найменша неточність, психологічна неправда викличе в читача недовіря, він не стане співпереживати з героєм. А це

течу розповіді. Своєрідними монологами героя повісті є ті частини твору, що подані під рубрикою «С магнітної лентки». Ці монологи роблять повість цікавою, в них повніше розкривається характер вчителя Сухомлинського.

У повісті І. Цюпи дитинство і юність героя подані у його спогадах та спогадах матері Оксани Овдіївни. У полі під Ржевом, у госпіталі в далекій Удмуртії важко поранений політрук Сухомлинський згадує свої дитячі роки, навчання в інституті. Триовожно Оксані Овдіївні у Намангані, не спить: трьох її синів в один день викликали до військкомату. Згадує мати, як її

розумів, що його місце — серед дітей. Так Василь Олександрович Сухомлинський став директором Павлиської середньої школи.

Відтворити характер великої людини у художньому біографічному творі — справа нелегка. Тут можна збитися на переказ наукових праць вченого, підстерігає небезпека густо всіяні сторінки твору фактами, не подбавши про їх психологію. Отже, письменник має відібрати найсуттєвіше з життя героя свого майбутнього твору. І в повісті Б. Тартаковського, і в повісті І. Цюпи ми не знайдемо детальної характеристики педагогічних ідей В. О. Сухомлинського. Воно й зрозуміло, адже маємо справу

логічна робота була підпорядкована одній меті — виховати учнів людьми, наділеними найкращими якостями: добротою, щедрістю, вимогливістю до самих себе і до своїх товаришів, справедливістю, чесністю. Саме такі люди, за щирим переконанням вчителя Сухомлинського, мають творити найсправедливіше в світі комуністичне суспільство.

Нове завойовує право на існування у боротьбі зі старим, відживаючим. Не всі зрозуміли значимість педагогічної діяльності В. О. Сухомлинського. «...Були й такі, що скептично хитали головами, складали губи в криву усмішку. І що він пише, отой Сухомлинський. Прямо диваки якісь! І до того ж не дуже, мабуть, скромний. Смію вас запевнити. Якийсь там директор сільської школи, а намагається забігати вперед. Подумати тільки, осмілюється навіть поважних професорів та академіків.

А головне, що педагогічні розміркування його хибні. Воно й не дивно, самоучка. Проповідує якусь ангельську мораль. Всепрощення до дітей. Вчителі мають іти мало не на поведку в учнів. Задовольняти їхні прagnення, надмірну цікавість і навіть капризи. Так можна й розвалити школу...» (стор. 268). А комуніст Сухомлинський створив школу!

Авторам художніх біографічних творів критика свого часу зробила закид в тому, що вони недостатньо змальовують інтимне життя великих людей. Справедливий цей докір і в адресу повістей Б. Тартаковського та І. Цюпи. Стосунки Василя Олександровича і Ганни Іванівни в обох творах показані велими поверхово, однобічно. Скажімо, в повісті Б. Тартаковського розмови між Василем Олександровичем і Ганною Іванівною ведуться лише на педагогічні теми. Глибше зображення стосунків вчительського подружжя дало б змогу авторам обох повістей яскравіше відтворити характер видатного вченого-педагога...

Відрадно, що з'явилося два художні біографічні твори про вчителя В. О. Сухомлинського.

Василь ПОЛТАВЧУК.

ДВІ ПОВІСТІ ПРО ВЧИТЕЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

—поразка письменника, поразка, на яку він не має права.

І твір Б. Тартаковського, і твір І. Цюпи у жанровому відношенні однорідні: перед нами — дві повісті. Проте фабульна схема повістей різна. Б. Тартаковський веде оповідь про життя героя в хронологічній послідовності. Повість І. Цюпи належить до біографічних творів з іншою фабульною схемою: якийсь важливий, переломний момент у житті героя, потім — екскурс в дитинство і юність, після цього ведеться розповідь про подальше життя героя.

На перших сторінках «Повесті об учителі Сухомлинському» читач знайомиться з юнаком, який від'їжджає з рідної Василівки до Кременчуга, аби вчитися в педагогічному інституті. Оповідь про студентські роки Василя Сухомлинського, про його перші кроки на педагогічній ниві, про діяльність як педагога — вченого ведеться у хронологічній послідовності. Окремі спогади Василя про своє дитинство органічно вплітаються в тканину твору, не порушуючи природну

Василько читав «Катерину» Тараса Шевченка, як малим любив забавляти ще менших від себе. Вчителі хвалили: «У вашого Василя неабиякі здібності, вчителем йому бути...» (стор. 19).

Стати вчителем — це була заповітна мрія сільського юнака з Полтавщини. Шлях до здійснення мрії виявився нелегким: хвороба не дала можливості закінчити інститут. Довелося вчитися на заочному відділі. Безмежно радів, коли одержав диплом вчителя. Складав план роботи зі своїми вихованцями, багато читав, аби прийти до дітей з ґрунтовними знаннями, аби зробити кожен урок радістю для учнів. Але все перекреслила війна. Після важкого поранення він уже не міг воювати. В Увинській школі дітям, евакуйованим з окупованої території нашої країни, він був і батьком, і матір'ю. Після звільнення України від німецьких загарбників В. О. Сухомлинський повертається до матері в Омеляник. Приїжджає не сам, а з дружиною Ганною Іванівною. З посади завідувача районної школи він попросився,

не з науковими монографіями, а з художніми біографічними творами. І все ж авторам обох повістей не вдалося уникнути психологічної неправди. Маємо на увазі ті випадки, коли герой, залишившись наодинці з самим собою, починає думати... цитатами з власних наукових праць. Немає потреби переконувати, що в таких випадках процес мислення виглядає літературно спотвореним...

Зайвим буде переповідати зміст обох повістей. Зауважимо тільки, що в кожній Василь Олександрович Сухомлинський постає як вдумливий вчений-педагог, як людина, що все своє життя присвятила найблагороднішій справі — вихованню підростаючого покоління. 320 наукових праць, серед яких 32 книги — ось спадщина вченого-педагога. Але справа не лише в кількості наукових праць, вона, ця кількість, не завжди дає правдиве уявлення про діяльність вченого. В. О. Сухомлинський радів праці, радів тому, що цілі дні проводив з дітьми, а з ними було його щастя. Вся його педа-

ОДЕСЬКІ СТОРІНКИ життя поета-революціонера

(Продовження. Поч. в № 4 ц.р.)

Одного разу в «комуні» з'явився Соколовський. Весь вечір він просидів у кутку не пропускаючи жодного слова. Друзі довго говорили про народні школи, обговорювали теми лекцій, які збирались прочитати там, вирішували, кого послати, як завжди, сперечалися... Під кінець Гольц-Міллер прочитав вірш «Слушай», який написав ще в тюрмі.

«Как дело измены, как совесть
тирана,
Осенняя ночка черна...
Черней этой ночи встает из
тумана
Видением мрачным тюрьма.
Кругом часовые шагают
лениво;
В ночной тишине то и знай
Как стон, раздаётся протяжно,
тоскливо.

— Слушай!..
Соколовського ці вірші вразили. Через декілька днів він приніс до них ноту. Так в 1866 році в Одесі народилась улюблена пісня російських революціонерів.

Пізніше Гольц-Міллер опублікував вірш «Слушай» в «Отечественных записках», підписавши його, як і більшість своїх віршів, буквою «М». Його стали приписувати поету Михайлову. Імені справжнього автора улюбленої пісні революціонерів-демократів не знав ніхто.

Такою була участь багатьох творів Гольц-Міллера. Через переслідування він не міг підписуватися повним іменем.

Писати вірші Гольц-Міллер розпочав ще в гімназії. Друкувався

в «Современнике», «Отечественных записках», «Вестнике Европы». Його вірші висловлювали бойовий настрій демократичної молоді 60-х років. Вони кликали в бій з несправедливістю, стверджували торжество світлого майбутнього.

Одеський період творчості Гольц-Міллера — час реакції, що лютувала в Росії. Поет не міг відкрито говорити про свої ідеали. Він звертається до Байрона, Ленау, Гейне, Барб'є і перекладає найвільнолюбніші їх вірші. Гольц-Міллер пильно слідкує за подіями, що відбуваються в світі, відгукується на кожен революційний вибух новим віршем. Навіть перебуваючи під наглядом поліції, він знаходив можливість оспівувати революцію.

Робота, робота, робота... З приїздом брата її побилося. Гольц-Міллер наполіг на тому, щоб Олександр вступив до університету. Брат з дитинства страждав пороком серця, і зараз треба було створити йому належні умови. Гольц-Міллер почав давати уроки, шукати роботи в редакціях.

Випадок звів його з Сокальським — редактором газети «Одеський вестник». Той довго приглядався до Гольц-Міллера, викликав на відвертість, просив прочитати вірші і, нарешті, запропонував написати для його газети «ну... хоч би театральний огляд». Для Гольц-Міллера це було несподівано. Потаємно він сподівався домовитися з Сокальським про публікування нового циклу віршів. Так чи інакше, таку можливість

упускати не можна було. Гольц-Міллер зразу ж дав згоду.

Він добре знав одеський театр того часу і був про нього не особливо хорошою думки. «В російському театрі немає жодного справжнього художника — все ремісники», «репертуар в більшості своїй складений з мотлоху», «літературного й театрального шарлатанства, в значній мірі допомагає невстояний смак публіки», — склалися в його умі гіркі, не позбавлені підстав фрази. Гольц-Міллер хотів дати бій театральній рутині і її захисникам.

Через день огляд був готовим. Сокальський прочитав, насупився, потім підняв свої проникливі очі й сказав: «Давай же».

Більше про театр писати не було чого. Але Гольц-Міллер не розгубився. Театральні огляди перетворились в публіцистичні памфлети.

«Одеський вестник» в той час був дуже поміркованою газетою. В ньому друкувались новини, зарубіжна хроніка, одеські події та оголошення — «приватні» і «казенні». Була в ньому рубрика «Фейлетон», під якою з'являлись гумористичні оповідання для розваги читачів, замітки мандрівників, похвальні статті, присвячені театру й літературі, і навіть «пастушські історії», написані в більшості своїй дівчатами, які не виявили бажання підписати повним іменем свої твори. І ось на цих умиротворительських сторінках «Одеського вестника» з'являються театральні огляди нікому тоді не відомого Гольц-Міллера. Вони зразу здобувають громадську думку Одеси, викликають потік листів до редакції, їх автор знаходить друзів, у нього з'являються вороги, а в редактора — нові передплатники.

О. МАРЦЕНЮК.
(Далі буде).

ЧАРОДЕЙКОЮ ЗИМОЮ ОКОЛДОВАН, ЛЕС СТОИТ...

Фотоетюд В. Синельникова.